

Nr 82.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1947 (nr 303); given Stockholms slott den 29 februari 1952.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag om fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1947 (nr 303).

GUSTAF ADOLF.

John Lingman.

Förslag

till

Lag

**om fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1947
(nr 303).**

Härigenom förordnas, att prisregleringslagen den 30 juni 1947¹, vilken jämlikt lag den 8 juni 1951 (nr 390) gäller till och med den 30 juni 1952, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1953.

¹ Senaste lydelse av 2 § se 1948:408.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
8 februari 1952.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden SKÖLD, DANIELSON, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1947 (nr 303)* och anför därvid följande.

Nu gällande prisregleringslag utfärdades den 30 juni 1947 och trädde i kraft den 1 juli samma år. Lagen gällde ursprungligen till och med den 30 juni 1948 men har därefter successivt förlängts, senast genom lagen den 8 juni 1951, nr 390. Enligt sistnämnda lag har prisregleringslagen erhållit fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1952.

Beträffande det närmare innehållet i prisregleringslagen må följande här nämnas.

Enligt den inledande bestämmelsen i 1 § prisregleringslagen erfordras, för att lagens huvudbestämmelser skola träda i tillämpning, att särskilt förordnande därom meddelats. Sådant förordnande må meddelas vid krig eller krigsfara, vari riket befinner sig, eller eljest under utomordentliga, av krig föranledda förhållanden. Förordnande meddelas av Konungen med riksdagens samtycke, dock att, när riksdagen ej är samlad, provisoriskt förordnande må meddelas av Konungen. Genom kungörelse den 30 juni 1947 (nr 304) meddelade Konungen med riksdagens samtycke förordnande, varom nyss är sagt, att gälla från och med den 1 juli 1947 tills vidare. Förordnandet är alltjämt gällande.

I 2 § äro vissa definitioner upptagna. Sålunda stadgas i nämnda paragraf, *att* med tjänst avses sådan tjänst som någon, yrkesmässigt eller eljest, såsom företagare utför åt annan, *att* lika med utförande av tjänst skall anses dels utövande av sådan hotell- eller pensionärörelse, som omfattar minst nio för gästers härbärgerande avsedda rum, dels ock upplåtelse av rätt att nyttja förnödenhet samt *att* lika med försäljning av förnödenhet skall anses överlåtelse eller upplåtelse av förmögenhetsrättighet av immateriell art, så ock upplåtelse av rättighet att å fastighet avverka skog eller att där taga torv, ler, grus, sten eller annat, som icke är att hänföra till fastighetens vanliga avkastning.

Enligt 3 § första stycket äger Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer fastställa visst pris, som prövas skäligt, att gälla såsom *normalpris* vid frivillig försäljning av viss förnödenhet eller vid frivilligt utförande av viss tjänst. I andra stycket föreskrives, att normalpris icke må överskridas med mindre säljaren eller företagaren erhållit tillstånd därtill. Den som fastställt normalpriset äger bestämma på vilken myndighet det skall ankomma att bevilja sådant tillstånd.

I 4 § stadgas att om någon till offentlig myndighet gjort särskild *utfästelse* beträffande högsta pris, till vilket viss förnödenhet må av honom försäljas eller viss tjänst utföras, eller eljest beträffande den ordning, i vilken försäljning må ske eller tjänsten utföras, priset icke må överskridas eller utfästelsen eljest frångås med mindre myndigheten givit tillstånd därtill.

I 5 § finnas vissa stadganden om s. k. *tvångskartellering* m. m.

Bestämmelser angående *prisstopp* meddelas i 6 §. Sålunda stadgas i 6 § 1 mom. första stycket, att Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer äger föreskriva, att den som frivilligt säljer viss förnödenhet eller som frivilligt utför viss tjänst icke må utan tillstånd överskrida det pris å förnödenheten eller tjänsten, som han tillämpade å dag som i föreskriften angives, eller, om han då icke sålde förnödenheten eller utförde tjänst varom fråga är, det pris som den angivna dagen var att anse som gängse pris eller som han före nämnda dag senast tillämpat. Därest efter den i föreskriften angivna dagen överlåtelse skett av rörelse, i vilken försäljes förnödenhet eller utföres tjänst som med föreskriften avses, skall dock såsom stoppris för den nye innehavaren av rörelsen gälla det pris, som den föregående innehavaren högst ägt uttaga. Enligt andra stycket i samma moment må föreskrift om prisstopp meddelas att gälla för viss tid, högst sex månader. Då skäl därtill äro må prisstoppet förlängas, varje gång för högst sex månader. Den som meddelat föreskrift om prisstopp äger bestämma på vilken myndighet det skall ankomma att bevilja tillstånd till prishöjning.

Vidare stadgas i 6 § 2 mom., att om prisstopp föreskrivits beträffande viss förnödenhet eller tjänst och priset därefter finnes vara högre än som kan anses skäligt, Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer äger förordna om skälig sänkning av priset. Sådant förordnande må jämväl meddelas beträffande allenast viss säljare eller företagare. Förordnandet gäller under den tid prisstoppet är gällande. Det fastställda priset må icke överskridas utan tillstånd av myndighet som Konungen bestämmer.

Enligt 7 § äger Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer föreskriva, att viss förnödenhet icke må försäljas eller saluhållas eller viss tjänst utföras eller erbjudas med mindre priset å förnödenheten eller tjänsten *godkänts* av myndighet som Konungen bestämmer. Sådan föreskrift må jämväl meddelas beträffande allenast viss säljare eller företagare. Godkänt pris må icke överskridas utan tillstånd av myndigheten. Har pris godkänts på sätt nyss sagts och inträda därefter sådana på prisbildningen inverkan förhållanden att priset skäligen bör sänkas, äger Konungen eller myndighet som Konungen bestämmer förordna om sådan prissänkning. Dy-

likt förordnande må jämväl meddelas beträffande allenast viss säljare eller företagare.

I 8 § meddelas ett allmänt förbud mot *prisocker* och 9 § innehåller bestämmelser om s. k. *kombinationsavtal*. Vidare meddelas i 10 § föreskrifter om viss uppgiftsskyldighet. Enligt 11 § äger myndighet som Konungen bestämmer meddela vissa föreskrifter rörande anslag med prisuppgifter m. m. I 12—14 §§ äro ansvarsbestämmelser upptagna; sålunda föreskrives i 13 § att den, som åsidosätter bestämmelse som meddelats jämlikt 11 §, skall straffas med böter från och med två till och med trehundra kronor. I 15, 17 och 18 §§ meddelas vissa processuella föreskrifter.

Närmare bestämmelser angående tillämpningen av prisregleringslagen ha av Kungl. Maj:t meddelats genom kungörelse den 30 juni 1947 (nr 305). Denna kungörelse gällde ursprungligen till och med den 30 juni 1948 men har sedermera successivt förlängts, senast genom kungörelsen den 8 juni 1951, nr 391, för tiden till och med den 30 juni 1952.

Bestämmelser rörande allmänt prisstopp ha utfärdats dels av statens priskontrollnämnd den 31 oktober 1942 dels ock av Kungl. Maj:t genom kungörelser den 4 juni 1943, nr 310, den 25 maj 1945, nr 209, och den 30 juni 1947, nr 306. Sistnämnda kungörelse, som trädde i kraft den 1 juli 1947 samt gällde till och med den 31 december samma år, har därefter successivt förlängts, senast genom kungörelsen den 14 december 1951, nr 758. Enligt sistnämnda kungörelse har 1947 års kungörelse erhållit fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1952. Prisstoppdagen är i flertalet fall den 31 oktober 1942.

Vidare må nämnas, att Kungl. Maj:t den 29 december 1949 utfärdat vissa föreskrifter angående lönsamhetsberäkningar i prisärenden.

I skrivelse den 24 januari 1952 har *statens priskontrollnämnd* — under erinran att giltighetstiden för prisregleringslagen utgår den 30 juni 1952 — hemställt att lagen skall givas fortsatt giltighet t. o. m. den 30 juni 1953.

Priskontrollnämnden har i sin skrivelse erinrat om att i årets statsverksproposition hänvisats till de uttalanden rörande den ekonomiska politiken, som redovisats i propositionen nr 220 till 1951 års riksdag. I sistnämnda proposition hade riktlinjerna för denna politik sammanfattats i ett 8-punktsprogram, i vilket bland annat utsagts, att den ekonomiska politiken måste stödjas av en fortsatt och till sin effektivitet förstärkt priskontroll. Vidare hade i statsverkspropositionen chefen för handelsdepartementet i fråga om utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel uttalat, att med hänsyn till rådande ekonomiska läge en avveckling av priskontrollen inom den närmaste tiden icke vore tänkbar. Med hänsyn härtill borde jämväl för nästa budgetår medel anvisas till priskontrollnämndens verksamhet.

Priskontrollnämnden har vidare erinrat om att nämnden i yttrande den 1 november 1951 över 1950 års långtidsutrednings betänkande »Ekonomiskt långtidsprogram 1951—1955» på anförda skäl hade framhållit, att det en-

ligt nämndens mening vore förhastat att för närvarande träffa något principiellt avgörande rörande avvecklingen av priskontrollen. Det syntes bättre att från fall till fall bedöma behovet av kontroll och anpassa prisregleringen successivt efter detta behov. Sedan detta uttalande gjordes, hade intet inträffat som gäve nämnden anledning till ändrad uppfattning.

Under hänvisning till nyss berörda uttalanden funne nämnden en förlängning av prisregleringslagens giltighetstid till den 30 juni 1953 vara erforderlig.

Priskontrollnämnden har vidare hemställt om sådan ändring av 13 § prisregleringslagen att den nuvarande föreskriften om böter från och med två till och med trehundra kronor ersattes med en bestämmelse om dagsböter. Nämnden har härom anfört följande.

Enligt 11 § i prisregleringslagen äger myndighet som Konungen bestämmer att, beträffande yrkesmässig försäljning av förnödenhet, meddela föreskrifter om skyldighet bland annat att, där förnödenhet saluföres förpackad, sälja förnödenheten i förpackningar märkta på visst sätt ävensom att föreskriva annan dylik bestämmelse, som må vara ägnad att motverka oskäligen prisstegring eller att ordna tillförsel, saluhållande eller förbrukning av förnödenhet. Ifrågavarande bestämmelser gälla i tillämpliga delar även i fråga om tjänst.

Enligt stadgande i lagens 13 § kan den, som åsidosätter bestämmelse som meddelats jämlikt 11 §, straffas med böter från och med två till och med trehundra kronor.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndiganden har nämnden i kontrollsyfte utfärdat åtskilliga föreskrifter om märkning och fakturering av varor, speciellt inom beklädnadsbranscherna. Enligt nämndens erfarenhet ha de utfärdade föreskrifterna varit nödvändiga för att möjliggöra kontroll över att utfärdade pridföreskrifter efterlevas.

Ett av nämnden fattat beslut om att upphäva prisregleringen på textilvaror i fabriksledet har nyligen trätt i kraft. Då nämnden anser det ingå i dess uppgift att med särskild uppmärksamhet följa prisutvecklingen på områden, som undantagits från prisreglering, kommer beslutet att medföra en skärpning av prisövervakningen inom textil- och konfektionsbranscherna. Under sådana förhållanden komma föreskrifterna om märkning och etikettering av varorna att få ökad betydelse. Ett åsidosättande av föreskrifterna kommer att i hög grad försvåra prisövervakningen.

Den ovannämnda straffbestämmelsen i 13 § torde icke verka tillräckligt avskräckande, för den händelse någon avsiktligt vill undandraga sig nämndens prisövervakning. Nämnden har därför ansett det erforderligt, att den skärpningen vidtages, att föreskriften om böter från och med två till och med trehundra kronor ersättes med en bestämmelse om dagsböter i enlighet med vid skrivelsen fogat förslag.

Departementschefen. I finansplanen till årets statsverksproposition hänvisade jag i ett uttalande om den ekonomiska politiken till de riktlinjer för denna politik, som av mig redovisades i propositionen nr 220 till 1951 års riksdag. I sistnämnda proposition underströk jag att den ekonomiska politiken måste stödjas av en fortsatt och till sin effektivitet förstärkt priskontroll. Då behov av fortsatt priskontroll sålunda allttjämt föreligger, torde giltighetstiden för prisregleringslagen böra förlängas ytterligare ett år eller till utgången av juni 1953.

Med avseende å priskontrollens allmänna karaktär och uppgifter i rådande ekonomiska läge torde jag få erinra om att genom Kungl. Maj:ts beslut den 12 januari 1951 fastställdes nya riktlinjer för den prisreglerande verksamheten. Direktiven gällde ursprungligen tills vidare till utgången av juni 1951. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 februari samma år tillkallade chefen för handelsdepartementet en förhandlingsdelegation för överläggningar rörande den prisreglerande verksamhetens fortsatta bedrivande. Efter slutfört uppdrag föreslog denna delegation enhälligt, att direktiven för priskontrollen oförändrade borde bibehållas tills vidare efter utgången av juni 1951. Kungl. Maj:t beslöt i enlighet härmed den 22 juni 1951.

Som jag framhöll i proposition nr 220 innebära de direktiv som sålunda för närvarande gälla, bland annat, att den tidigare under lönestabiliseringsperioden 1948—1950 gällande regeln om att lönehöjningar icke finge utgöra motiv för prishöjning upphävts. Lönekostnadsökningar behandlas numera på samma sätt som övriga kostnadsstegringar vid prövning av framställningar om prishöjning. I berörda proposition anförde jag vidare att en viss åtstramning av direktiven i fråga om behandlingen av lönekostnadsstegringar åter kunde bli aktuell såsom ett stöd för den fortsatta stabiliseringspolitiken. Det syntes dock icke möjligt att redan då taga ställning till denna fråga utan den borde tills vidare stå öppen. Numera har överenskommeelse slutits mellan arbetsmarknadens huvudorganisationer innefattande rekommendationer rörande lönepolitiken under 1952. Lönekostnadsökningar som ligga inom ramen för den sålunda träffade centrala uppgörelsen torde böra behandlas på samma sätt som övriga kostnadsökningar vid priskontrollnämndens prövning av framställningar om prishöjning. Man får sålunda räkna med att vissa »konsekvensprisstegringar» komma att äga rum under året. Däremot synes nu en skärpning av direktiven för prisregleringen i fråga om behandlingen av lönekostnadsstegringar böra genomföras av den innebörd att kostnadsökningar som uppkomma på grund av större lönestegringar än vad som är förenligt med de riktlinjer, som innefattas i nyssnämnda uppgörelse, icke behöva accepteras såsom skäl för prishöjning. En dylik modifikation i gällande direktiv bör utgöra ett värdefullt stöd för den fortsatta ekonomiska stabiliseringspolitiken.

Priskontrollnämnden har hemställt om viss ändring av ansvarsbestämmelsen i 13 § prisregleringslagen. Som motivering för detta sitt förslag har nämnden närmast åberopat de farhågor nämnden hyste, att de nuvarande bötesbestämmelserna framgent skulle komma att visa sig otillräckliga, för den händelse någon avsiktligt ville undandraga sig nämndens prisövervakning. Nämnden har därvid särskilt åsyftat bestämmelserna om märkning och etikettering av varor inom textil- och konfektionsbranscherna. Med hänsyn till att ansvarsbestämmelsen i 13 § har avseende å alla bestämmelser, som meddelats jämlikt 11 §, är jag för närvarande icke beredd att förorda den av priskontrollnämnden ifrågasatta generella ändringen av straffsatsen. Skulle det visa sig att nuvarande bötesbestämmelser äro otillräckliga för en effektiv prisövervakning inom sådana områden, som undantagits från pris-

reglering, är priskontrollnämnden givetvis oförhindrad att på nytt upptaga frågan om en revidering av ansvarsbestämmelsen i 13 §.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att lagrådets utlåtande över inom finansdepartementet upprättat förslag till *lag om fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1947 (nr 303)*, av den lydelse *Bilaga*¹ vid detta protokoll utvisar, måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Birgit Warholm.

¹ Bilagan, som är likalydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 25 februari 1952.

N ä r v a r a n d e :

justitieråden EKBERG,
STRANDBERG,
LJUNGGREN,
regeringsrådet BJÖRKHOLM.

Enligt lagrådet den 21 februari 1952 tillhandakommet utdrag av protokoll över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 8 februari 1952, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *lag om fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1947 (nr 303)*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av byråchefen i finansdepartementet C. V. Åbjörnsson.

Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Ur protokollet:
Olle Lundberg.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 29
februari 1952.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden DANIELSON, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON, LINDELL.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler t. f. chefen för finansdepartementet, statsrådet Lingman, lagrådets den 25 februari 1952 avgivna utlåtande över det till lagrådet den 8 februari 1952 remitterade förslaget till *lag om fortsatt giltighet av prisregleringslagen den 30 juni 1947 (nr 303)*.

Föredraganden hemställer att förslaget, som av lagrådet lämnats utan erinran, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Erik Berggren.